

"וקנה לך חבר..."

בין חברות וירטואלית לחברות אמת על חברות בפייסבוק

רציונל

בגיל ההתבגרות לקבוצת החברים יש תפקיד מכריע בעיצוב חיי היום יום, לטוב ולרע. בכוחה של חברה להוביל את היחיד לאיגרא רמא או חלילה לדרדרו לבירא עמיקתא. בעידן המסכים והרשתות החברתיות מושג החברות מקבל מימד חדש ורחב יותר. הפעלה זו נועדה לברר לעומק את מושג החברות ואת השימוש המסוכן שעלולים לעשות בו באמצעות רשתות חברתיות.

מטרות

1. להגביר את המודעות להבדלים בין חברות וירטואלית לחברות ממשית.
2. להקנות כלים ל"התחברות ביקורתית" בסביבת האינטרנט.
3. להקנות כלים לגיבוש החלטה לגבי מפגש פנים מול פנים עם "חבר וירטואלי".

עזרים

נספח מספר 1: שאלות פתיחה
נספח מספר 2: דף סיכום, חמישה עותקים
נספח מספר 3: דף מקורות, "וקנה לך חבר" כמחצית ממספר המשתתפים.
נספח מספר 4: שלושה כרטיסי אירוע
חמש מעטפות, חמישה פתקי memo, עבור כל אחד מן המשתתפים, מכשירי כתיבה,
מצגת: "וקנה לך חבר" (המצגת מופיעה באתר אמי"ת)
ציוד הקרנה

קהל יעד

ז'-ט'

משך ההפעלה

60 דקות

שלב א': מליאה - "הפייסבוק שלי!!" (10 דקות)
שלב ב': מליאה - "וקנה לך חבר" (10 דקות)
שלב ג': מליאה - ניתוח אירועים (30 דקות)
שלב ד': מליאה - סיכום (10 דקות)

מהלך ההפעלה

הכנה: המנחה יתלה על הקירות ברחבי החדר חמש מעטפות שעל גביהן רשומות חמש שאלות (שאלה על כל מעטפה). השאלות מפורטות בנספח 1.

שלב א: מליאה – הפייסבוק שלי!!

- ❖ המנחה יחלק לכל משתתף חמישה פתקים ריקים ויבקש מהם להסתובב בחדר ולענות בכתב, על גבי הפתקים, על השאלות התלויות ברחבי החדר (תשובה אחת על כל פתק).
- ❖ המנחה ימנה חמישה משתתפים שיסכמו את סך כל התשובות. כל אחד יקבל מעטפה שונה, וירכז את התשובות בעזרת דף סיכום (נספח 2)
- ❖ **הערה:** ניתן להיעזר במצגת מלווה "וקנה לך חבר" המלווה חלק זה של הפעילות.
- ❖ המנחה יקריא באוזני המשתתפים את שאלה מס' 1:

1. האם יש לך פייסבוק?

המנחה ירשום על הלוח את התוצאות שנאספו.

- ❖ המנחה יקריא באוזני המשתתפים את שאלות 2 ו 3:

2. כמה חברים יש לך בדף הפייסבוק שלך?

3. כמה חברים מביניהם הם חברים אמיתיים שלך?

המנחה ירשום על הלוח את התוצאות שנאספו.

שלב ב: מליאה – "וקנה לך חבר"

- ❖ המנחה יחלק למשתתפים דף מקורות "וקנה לך חבר" (נספח 3)
- ❖ **שאלות לדיון:**

1. מדוע בחרו חז"ל להשתמש בלשון "קנייה" לחברות?

2. "ראוי לאדם שיקנה לעצמו חבר על כל פנים כדי שיתקנו בו כל ענייניו" – מה למדים מכך על חברות?

3. מה ניתן לומר על השימוש במילה "חבר" בהקשר של פייסבוק בהשוואה למילה "חבר" על פי חז"ל?

4. מהו לדעתכם חבר אמיתי?

5. אלו יתרונות יש ל"חבר ממשי" לעומת "חבר וירטואלי"? (ניתן לצייר את התרשים הבא על הלוח ולהשלים אותו בעזרת המשתתפים)

❖ המנחה יקריא באוזני המשתתפים את שאלות 4 ו 5:

4. האם יש לך בפייסבוק חברים שלא ראית אותם מעולם פנים מול פנים?

5. האם נפגשת אי פעם עם מישהו שהכרת באינטרנט?

המנחה ירשום על הלוח את התוצאות שנאספו.

❖ המשך דיון:

6. מה ניתן ללמוד מתוצאות אלו?

שלב ג': מליאה - ניתוח אירועים

להלן שלושה אירועי פייסבוק.

המנחה יבחר אירוע אחד או שניים המתאים לקהל היעד ויקיים דיון כמפורט בכרטיס האירוע (נספח 4).

שלב ד': מליאה - סכום

המנחה יקיים סבב בין המשתתפים ויבקש מהם לציין:

א. מה התחדש להם בעקבות פעילות זו?

ב. מה אתם, כבני נוער, יכולים לתרום לקידום המודעות לסכנות שיוצרות הרשתות החברתיות?

נספח 1

שאלות פתיחה

האם יש לך פייסבוק?

כמה חברים יש לך בפייסבוק?

כמה חברים "אמיתיים" יש לך?

האם יש לך בפייסבוק חברים שלא ראית אותם מעולם פנים מול פנים?

האם נפגשת אי פעם עם מישהו שהכרת באינטרנט?

נספח 2

דף סיכום – "הפייסבוק שלנו"

☐ מספר משתתפים שענו בחיוב ☐ מספר משתתפים שענו בשלילה	<p>האם יש לך פייסבוק?</p>
☐ מספר משתתפים שציינו עד 10 ☐ מספר משתתפים שציינו עד 50 ☐ מספר משתתפים שציינו עד 100 ☐ מספר משתתפים שציינו יותר מ 100	<p>כמה חברים יש לך בפייסבוק?</p>
☐ מספר משתתפים שציינו עד 10 ☐ מספר משתתפים שציינו עד 50 ☐ מספר משתתפים שציינו עד 100 ☐ מספר משתתפים שציינו יותר מ 100	<p>כמה חברים "אמיתיים" יש לך?</p>
☐ מספר משתתפים שענו בחיוב ☐ מספר משתתפים שענו בשלילה	<p>האם יש לך בפייסבוק חברים שלא ראית אותם מעולם פנים מול פנים?</p>
☐ מספר משתתפים שענו בחיוב ☐ מספר משתתפים שענו בשלילה	<p>האם נפגשת אי פעם עם מישהו שהכרת באינטרנט?</p>

נספח 3

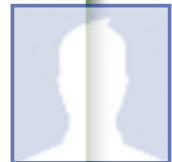
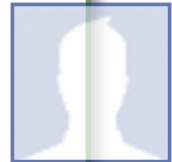
דף מקורות

"וקנה לך חבר" (אבות א' ר')

"וקנה לך חבר" - הוציאו (חז"ל) בלשון קנייה, ולא אמר: עשה לך חבר, או: התחבר לחברים וכיוצא בזה והכוונה שראוי לאדם שיקנה לעצמו חבר על כל פנים, כדי שיתקנו בו בכל ענייניו...

ואם לא מצאו - צריך להשתדל בו, ואפילו ימשכהו לחברות תחילה עד שיהיה חבר, ולא יסור מלכת אחר רצונו, עד שיחזק חברותו"
(רמב"ם אבות, א' ר')

נספח 4

כרטיסי אירוע

החברה המדומה של מעיין

בשבוע הראשון של הקיץ העלתה שירה חברתי דף פייסבוק. מאוד שמחתי. כל השנה היא לא רצתה לשמוע על זה, ודווקא עכשיו כשמתחילה החופשה מבית הספר ולא נראה אחת את השנייה, כי אנחנו גרות בישובים שונים זה ממש יכול לעזור. שמחתי על ההזדמנות ומיד הצעתי לה חברות. נתתי לה כל מיני המלצות מה כדאי לה לעשות ועם מי להתחבר והעסק התקדם נהדר. כמה ימים אחר כך שלחתי לה הודעה אישית בקשר לילד שאני מחבבת ורק היא יודעת על כך וסיפרתי לה על משהו שקרה איתו. תוך כמה דקות הקימו כמה חברים שלי קבוצה בפייסבוק "מעייין מתחתנת עם עידו" וכולם עשו על הקבוצה like. כל כך כעסתי שמיד הרמתי לשירה טלפון ואמרתי לה שלא תדבר איתי יותר בחיים. שירה בכל לא ידעה על מה אני מדברת, היא לא פתחה בכלל דף בפייסבוק, זה חברות שלה שהחליטו להתחזות ולפתוח את הדף ואני נפלתי ברשת.

- האם קרה לכם שדיברתם עם משהו באינטרנט והסתבר שהוא או היא לא מי שחשבתם? מה עשיתם?
- האם מעיין יכלה למנוע את מה שקרה לה? מה יכלה לעשות?

החברה המדומה של איתי

לפני כמה חודשים קיבלתי בקשת חברות בפייסבוק מילדה בשם מיכל. נכנסתי לכרטיס שלה וראיתי שהיא חברה של הרבה בנות שפגשתי במחנה בקיץ, אז אישרתי אותה. בהתחלה רק עקבתי אחרי התמונות והסטטוס שלה וראיתי שמדובר בילדה ממש נחמדה. התחלנו להעביר הודעות כמעט כל יום. היא סיפרה לי על המשפחה שלה, על התחביבים, בית הספר וכו'. היא ממש מצאה חן בעיני, עד שאחרי כמה זמן הצעתי שאולי ניפגש. באותו רגע היא נעלמה ולא ענתה לי יותר. ביקשתי מחברים שיבדקו עם הבנות שחברות שלה למה היא לא עונה לי. אתם לא תאמינו, הסתבר לי שהחברות פשוט המציאו חברה דמיונית שלא קיימת, פתחו כרטיס ושוחחו איתי ואני הטמבל קניתי את זה. לחשוב שאני מחבב מישהו שלא קיים!!! אני ממש בדיכאון, לא יודע איך אוכל להאמין שוב למישהו.

- האם קרה לכם שדיברתם עם מישהו באינטרנט והסתבר שהוא או היא לא קיימים? מה עשיתם?
- האם איתי יכול למנוע את מה שקרה לו? מה יכל לעשות?

אופיר רחום

בינואר 2001 נרצח אופיר רחום בן ה-16 מאשקלון, על ידי מחבלת פלסטינית שהכיר באמצעות האינטרנט. המחבלת התחזתה לתיירת צעירה בשם סאלי, שהתאהבה באופיר דרך שיחות בצ'ט עמו. כך, באמצעות התכתבויות רבות פיתתה אותו לפגוש אותה ליד הישובים פסגות וכוכב יעקב (לא רחוק מרמאללה). כשנפגשו השניים התנפלו על אופיר שלושה פלסטינים שהיו ביחד עם המחבלת לאורך כל הזמן, וירו בו.

- מה לדעתכם הייתה הטעות של אופיר?
- אם תתקלו במקרה דומה האם תדעו להיזהר? כיצד?